Kingswood College

AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL

GRAAD 9

VRAESTEL 1

NOVEMBER 2011

TYD: 2 UUR

100 PUNTE

Eksaminator: Mnr. D. Koen

Moderators: Mev. S. Knoetze
Mnr. T. Scholtz

INSTRUKSIES

1. Hierdie vraestel bestaan uit **14** bladsye.
2. Lees die vraestel deur voor jy die vrae beantwoord.
3. Beantwoord alle vrae in **Afrikaans**.
4. Trek 'n kantlyn aan die **REGTERKANT** van elke antwoordblad.
5. Nommer jou antwoorde presies soos dit op die vraestel verskyn.
6. Skryf netjies en leesbaar.
7. Goeie taalgebruik en spelling sal in jou guns tel.
8. Sterkte en lekker skryf!

AFDELING A - Begriplees

VRAAG 1

Lees die volgende artikel aandagtig deur en beantwoord dan die vrae wat daarop volg in jou **EIE woorde** tensy anders gevra word.

Die wonderlike verhaal van Marco Polo

Byna sewehonderd jaar gelede is daar in die Italiaanse stad Venesië 'n seuntjie gebore wat later baie beroemd sou word. Sy naam was Marco Polo.

Marco se vader was 'n ryk koopman wat handel gedryf het met lande in Asië. Daar was destyds in Europa baie min bekend oor die lande in die Ooste; daarom het Marco Polo met groot belangstelling geluister na die verhale wat sy vader oor sy reise vertel het.

Toe hy sewentien jaar oud was, het hy sy vader en sy oom oor hoë berge en dorre woestyne op 'n reis na die Ooste vergesel. Die reis, wat drie jaar geduur het, is met kamele afgelê. In die Ooste is hulle vriendelik ontvang in die land waar Kublai Khan geheers het (die huidige China). Al drie het by laasgenoemde in diens getree en hom sewentien jaar lank so goed gedien dat die Oosterse heerser hulle met kosbare geskenke oorlaai en hulle by hulle vertrek met hul besittings en in groot hoeveelheid handelsware per skip tot in die Persiese Golf laat neem het. Marco Polo self kon die taal van Kublai Khan se mense vlot praat.

Vanaf die Persiese Golf het hulle oor land gereis na die Middellandse See en daarvandaan per skip na hul geboortestad, Venesië, wat hulle 25 jaar tevore verlaat het. Marco Polo is in 1324 op sewentigjarige ouderdom oorlede, maar voor sy dood het hy al sy wedervaringe op skrif gestel. Hierdie boek word vandag nog gretig gelees.

Bron: Van Heerden, P.W. 1987. *Afrikaans vir die Middelbare Skool Standerd 7*. Kaapstad: Via Afrika Uitgewers.

1.1. Waarom het Marco Polo as jong seun baie in die Ooste belanggestel? (1)

1.2. Watter taal het Marco Polo tydens sy verbly in die land van Kublai Khan leer praat? (1)

1.3. Verduidelik waarom die reise van die Polo-gesin so goed bekend is. (1)

1.4. Waarom, dink jy, het hulle die reis oor land met kamele afgelê? Verduidelik. (1)

1.5. Op watter wyse het die Oosterse heerser sy dank aan hulle bewys vir al hulle getroue diens aan hom? (1)

1.6. Hoe oud was Marco Polo toe hy sy pa en oom na die Ooste vergesel het? (1)

1.7. Hoe oud was hy toe hy uiteindelik weer in sy geboortestad aangekom het? (1)

1.8. In watter **stad** en **land** is Marco Polo gebore? (2)

1.9. Is die volgende stelling **WAAR** of **ONWAAR**? Haal 'n sin uit die teks aan om jou antwoord te motiveer. (2)

Marco Polo se reisjoernale word nie meer vandag deur baie mense gelees nie.

1.10. Watter bekende motorfabrikaat het een van hul modelle na Marco Polo vernoem? (1)

1.11. Haal **EEN WOORD** uit die tweede paragraaf aan wat dieselfde as "handelaar" beteken. (1)

1.12. In watter land was die Kublai Khan se koninkryk geleë? (1)

1.13. Hoe lank het die Polo's se reis na die Ooste geduur? (1)

[15]

==========

Vraag 2

Bestudeer die onderstaande paragraaf en beantwoord die daaropvolgende vrae.

CHOLERA: WAT OM TE DOEN

1. Een uit elke twee mense wat cholera kry en nie behandel word nie, sterf binne ’n dag. Aan die ander kant sterf net 1% van die mense wat die regte behandeling kry. Die goue reël is: gaan dadelik dokter toe.

2. Cholera begin met ’n skielike pynlose diarree wat soos ryswater lyk. Dit begin ongeveer 24 tot 72 uur na infeksie. Siekes word dors en kry spierkrampe omdat hulle vinnig baie water verloor. Hul oë sink in en hul vel kry plooie. Hulle moet baie vloeistof drink.

3. Cholera versprei in besmette water. Om jou teen hierdie siekte te beskerm, moet jy jou drinkwater kook of gebottelde water gebruik. Rou groente en vrugte wat nie in skoon water afgewas word nie, kan ook die siekte versprei.

4. ’n Pasiënt se diarree en vomering is hoogs aansteeklik. Maak alles met ’n Jik-oplossing skoon, sodat ander mense nie aansteek nie.

[Verwerk uit: *Rooi Rose,* Maart 2009]

2.1 Elke mens wat cholera kry, sterf.

2.1.1 Is die stelling hierbo **WAAR** of **ONWAAR**? (1)
2.1.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 2.1.1 deur uit die leesstuk aan te haal. (1)

2.2 Hoe lyk iemand wat cholera het? Noem **TWEE dinge**. (2)

2.3 Daar is cholera in die omgewing. Noem **DRIE dinge** wat jy sal doen sodat julle dit NIE kry NIE. (3)

2.4 Watter advies word gegee aan iemand wat cholera het en baie water verloor het? (1)

2.5 Die diarree begin onmiddellik na die infeksie.

2.5.1Is die stelling hierbo **WAAR** of **ONWAAR**? (1)
2.5.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 2.5.1 deur uit die leesstuk aan te haal. (1)

[10]

==========

Vraag 3

Bestudeer die onderstaande strokiesprent deur Fred Mouton en beantwoord die daaropvolgende vrae. Volsinne word nie vereis nie.

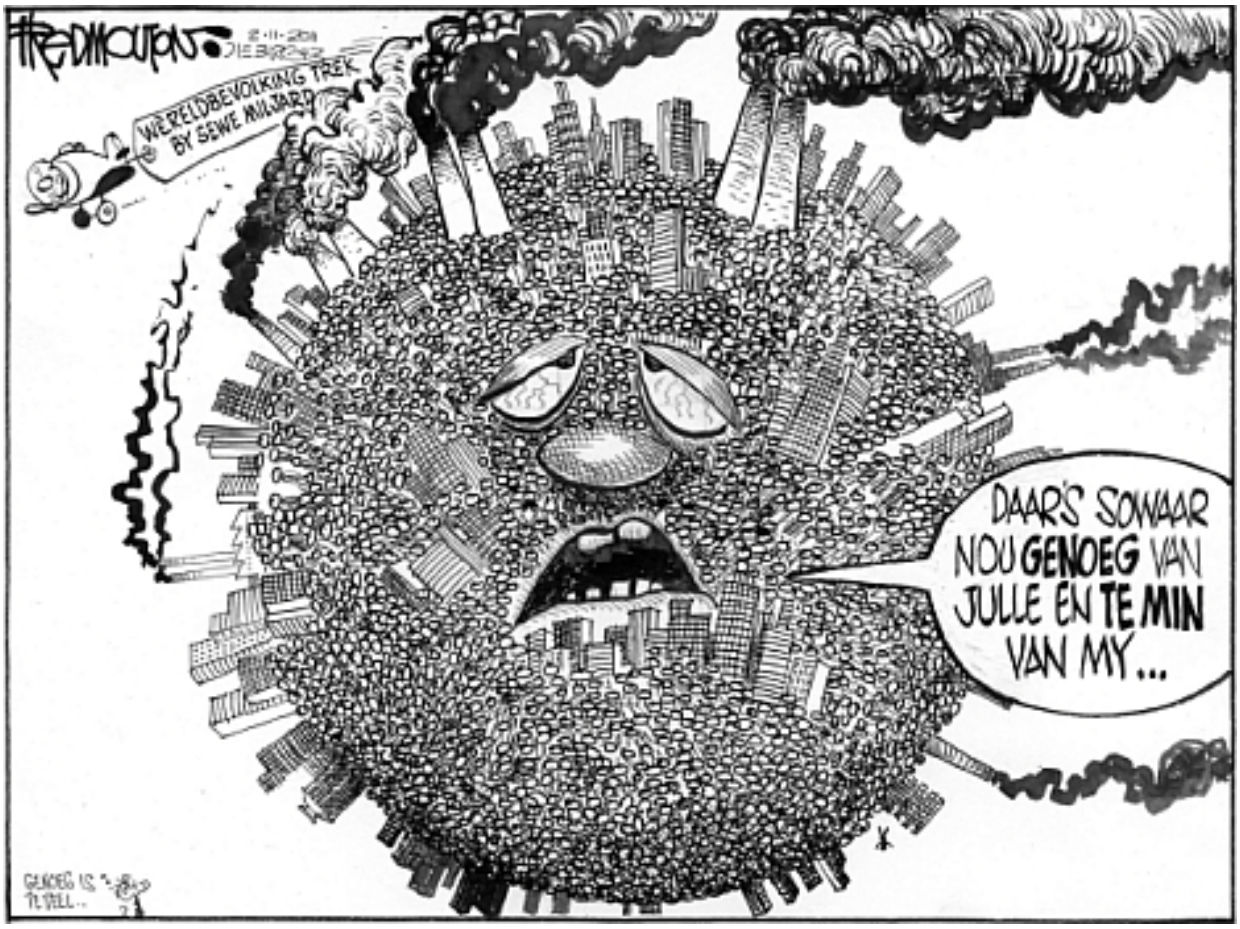

[*Die Burger*, 2 November 2011]

3.1. Wat is die **tema** van hierdie strokiesprent? (1)

3.2. Waarom lyk die planet so moeg en ongelukkig? Verduidelik. (2)

3.3. Waarna verwys die swart wolke wat op die strokiesprent verskyn? (1)

3.4. Wat bedoel die planeet wanneer hy sê dat "daar sowaar nou genoeg van julle en te min van my is"? (1)

[5]

TOTAAL AFDELING A: [30]

==========

AFDELING B - Opsomming

Vraag 4

- Lees die onderstaande teks versigtig deur.
- Identifiseer **VYF maniere** om beter vir die eksamen voor te berei.
- Skryf die sinne neer deur dit van **1 tot 5 te nommer**.
- Jou opsomming mag nie langer as **70 WOORDE** wees nie.
- Skryf jou totale aantal woorde aan die EINDE van jou opsomming neer.
- Gebruik dieselfde OPSKRIF as wat in die teks verskyn.
- Elke feit moet in EEN VOLSIN neergeskryf word.

Maniere om beter voor te berei vir die eksamen

Deur: Bianca Lourens en Riëtte Grobler

Dis amper weer tyd vir eksamen!

By heelwat skole begin die groot gestres oor die **eksamen, of toetsreekse** al hoog loop.

Hier is **maniere** wat jou sal help om jou eksamen met **produktiwiteit, positiwiteit en uithouvermoë** te slaag.

1. Gee aandag in die klas
As jy vanjaar tot dusver in die skoolbanke geslaap het, kan jy gerus oplet in die laaste paar klasse van die kwartaal en let op watter werk hersien word. Die onnie gee dalk net wenke oor wat jy in die eksamen kan verwag.

2. Slaap genoeg
Om te leer, moet jy slaap, skryf prof. George Johnson op die webwerf **On Science**. Hy haal navorsing aan wat Robert Stickgold, 'n sielkundige aan die Harvard- mediese skool gedoen het. Volgens Stickgold het die brein sowat ses uur se slaap nodig om nuwe kennis optimaal te benut. Om deurnag kennis in te cram gaan jou dus niks in die sak bring nie.

3. Bestuur jou tyd
Volgens **http://studyskills.suite101.com**, moet tydbestuur die wagwoord wees as jy swot. Werk 'n realistiese rooster uit wat jy elke dag kan volg sodat jy nie agter raak met die leerwerk nie.

4. Eet slimkos
Kos speel ook 'n baie belangrike rol in toets- en eksamentyd. Die voedselwetenskaplike Claire MacEvilly sê op die **BBC se webwerf**, dat die brein energie opwek deur middel van gesonde kos. Gesond eet, sê sy, kan help om jou bui te verbeter. Al is daar nie kossoorte wat stres gaan wegtoor nie, stel sy voor dat jy nooit maaltye moet oorslaan nie. Bly ook in eksamentyd weg van kitskos, soos slaptjips, waarsku www.eatwell.gov.uk. Kitskos sal jou energievlakke laat daal en jou lus maak vir slaap, nie vir leer nie. Eet eerder blokkies kaas, vrugte, neute en groente terwyl jy swot.

5. Wikkel daai bene
Oefen, oefen, oefen! Jy hoef nie by 'n gim aan te sluit om jou lyf en kop fiks te hou in die eksamentyd nie. Gaan stap om die blok om suurstof deur jou are te laat borrel.

[Bron: *Jip*, 11 Mei 2010]

TOTAAL ADFELING B: [10]

==========

AFDELING C - Poësie

Vraag 5 (Ongesiene gedig)

Die volgende vrae is gebaseer op Suzaan Laing se gedig, "Eksamenlokaal". Lees die gedig deur en beantwoord die vrae soos gevra word.

Eksamenlokaal

Haar skoene klik hard op die houtvloer
soos sy op en af stap
tussen rye tjoepstil banke.

Nou en dan kraak die blaai van 'n blad
die Septembereksamenlug.

Hande bewe met rukke oor skoon wit velle
los 'n inkwarboel agter.

Sy stap stadig en oes die stelle een vir een
Blou op wit:
Ryp met gistermiddag se kennis.

5.1. Wat gebeur in hierdie gedig? (1)

5.2. Watter persoon se skoene "klik hard op die houtvloer"? (1)

5.3. Haal **TWEE** voorbeelde van **KLANKNABOOTSING** uit die gedig aan. (2)

5.4. Watter woord in strofe 3 sê vir ons dat die leerlinge bang en gespanne is? (1)

5.5. Haal 'n voorbeeld van 'n **METAFOOR** uit die laaste strofe aan. (2)

5.6. Waarna verwys die "blou op wit"? (1)

5.7. In watter maand skryf die leerlinge hul eksamen? (1)

5.8. Haal 'n voorbeeld van **PERSONIFIKASIE** uit die eerste strofe aan. (2)

[11]

==========

Vraag 6 – Gesiene gedig

Lees die volgende gedig versigtig deur en beantwoord die daaropvolgende vrae soos versoek.

"Lisa se klavier"

Ek het 'n vriendin
ver by die blou see
teen die hang van Tafelberg
as die son sak
speel sy die mooiste melodieë

Haar vingers ken die pad
opgesluit in wit en swart
die klavier se grootste vreugde
hartseer en verlange
verstaan die hart se diepste smart

Ja, die hele wêreld word stil
en luister in die donker uur
na die naggeluide
van Lisa se klavier

Lisa kan nie ophou as sy eers begin het nie
Sy laat my nooit huis toe loop
of afskeid neem
voor my laaste sigaret nie

Ek staan op haar balkon
en drink haar appelkoostee
en kyk na Kaapstad in die nag
die liggies en die swart, swart see

Ja, die hele wêreld word stil
en luister in die donker uur
na die naggeluide
van Lisa se klavier

En onder op die sypaadjie
sien ek die bergie en sy maat
gaan staan en opkyk
ver na bo
vanuit die vullis van Oranjestraat

Hulle ken al die klanke
wat uit haar woonstel stroom
lank na twaalf, met die deure oop
al *moan* die bure ook al hoe
word Lisa elke boemelaar se droom

Ja, die hele wêreld word stil
en luister in die donker uur
na die naggeluide
van Lisa se klavier

- **Koos A. Kombuis**

6.1. In watter stad woon Lisa? Haal **EEN WOORD** uit die **EERSTE** strofe aan om jou antwoord te motiveer. (2)

6.2. Waarna verwys die spreker met die woorde “wit en swart” in **strofe 2**? (1)

6.3. Wat word die strofes in ‘n gedig of liriek genoem wat herhaal word? (1)

6.4. Verduidelik wat die spreker doen wanneer hy op Lisa se balkon staan. Noem **twee** dinge. **(strofe 5)** (2)

6.5. Verduidelik waarna die woord “bergie” **(strofe 7)** verwys. (1)

6.6. Waarom kla die bure wanneer Lisa klavier speel? Verduidelik. (1)

6.7. Waarom word Lisa “elke boemelaar se droom”? Verduidelik. **(strofe 8)** (1)

[9]

TOTAAL AFDELING C: [20]

==========

AFDELING B – Funksionele Grammatika

Vraag 7 (Woordstrukture)

Lees die volgende paragraaf deur. Skryf slegs die **nommer** en die **KORREKTE WOORD** op jou antwoordblad neer. Korrekte **SPELLING** is 'n vereiste.

Kingswood College is die **(7.1. goed)** skool in Grahamstad. Alhoewel ons in 'n klein **(7.2. dorp)** woon, is die skool relatief groot. Ons skooluniform lyk soms **(7.3. baie vaal)**, maar ons is baie trots op ons uniform.

Op Woensdae mag ons die Peppergrove inkopiesentrum besoek. Ons stap in groot **(7.4. groep)**, want meneer Schenk is **(7.5. baie bekommerd)** dat ons beroof sal word. Africa straat is een van die **(7.6. besig)** strate in die dorp. Daar is baie gate in die **(7.7. pad)**. Ons neem ons baie **(7.8. foto)** wanneer ons in die strate stap of 'n partytjie bywoon.

Die laerskool is baie **(7.9. klein)** as die hoërskool. In die middae speel ons sport. In die somer word Grahamstad **(7.10. baie warm)** en het ons soms nie in die middae skool nie. Ons is baie gelukkig om leerders van Kingswood College te wees.

[10]

==========

Vraag 8 – Sinstrukture

Herskryf die volgende sinne deur elke keer met die gegewe woord(e) te begin.

8.1. Elsa sê: "Ek is so gelukkig by Kingswood".
Elsa sê dat… (2)

8.2. Pieter lui elke oggend die skoolklok om die leerders wakker te maak.
Die skoolklok… (2)

8.3. Janine sit somtyds in die Wiskundeles en slaap.
In die verlede… (2)

8.4. Anomsa eet elke dag slaai saam met sy middagete.
Nee, … (1)

8.5. Smamkele vra: "Wanneer gaan julle op 'n uitstappie?"
Smamkele vra wanneer… (2)

8.6. Koos wil elke dag laat slaap.
Laas jaar… (1)

8.7. Markus en Felicity swem elke middag in die skool se swembad.
Volgende jaar… (1)

8.8. Is julle ooit lus vir vis en skyfies op 'n Vrydag?
Nee, … (2)

8.9. (Olwethu)(om vinnig te hardloop)(elke middag)(het)(hard)(geoefen)(elke middag)(verlede maand)(op die atletiekbaan)
Verlede maand… (2)

8.10. Riana is die slimste meisie in graad nege. Sy werk baie hard. **(want)** (1)

8.11. Maria is verlief op Stefan. Hy is die kaptein van die eerste rugbyspan.
(omdat) (1)

8.12. Die graad neges sal môre die Lebonesentrum besoek om die kinders met hul leesvaardighede te help.
Die Lebonesentrum… (2)

8.13. Anastasia hou van netbal. Sy oefen elke dag na skool. **(dus)** (1)

[20]

==========

Vraag 9 – Taalkommunikasie

Bestudeer die onderstaande prentjies. **(Goeie taalgebruik en spelling is 'n vereiste!)**

9.1. Wat sê die seun vir die meisie? Wat is die meisie se respons? (2 x 2 = 4)

9.2. Wat vra die onderwyser vir die leerder? Wat is die leerder se antwoord? (2 x 2 = 4)

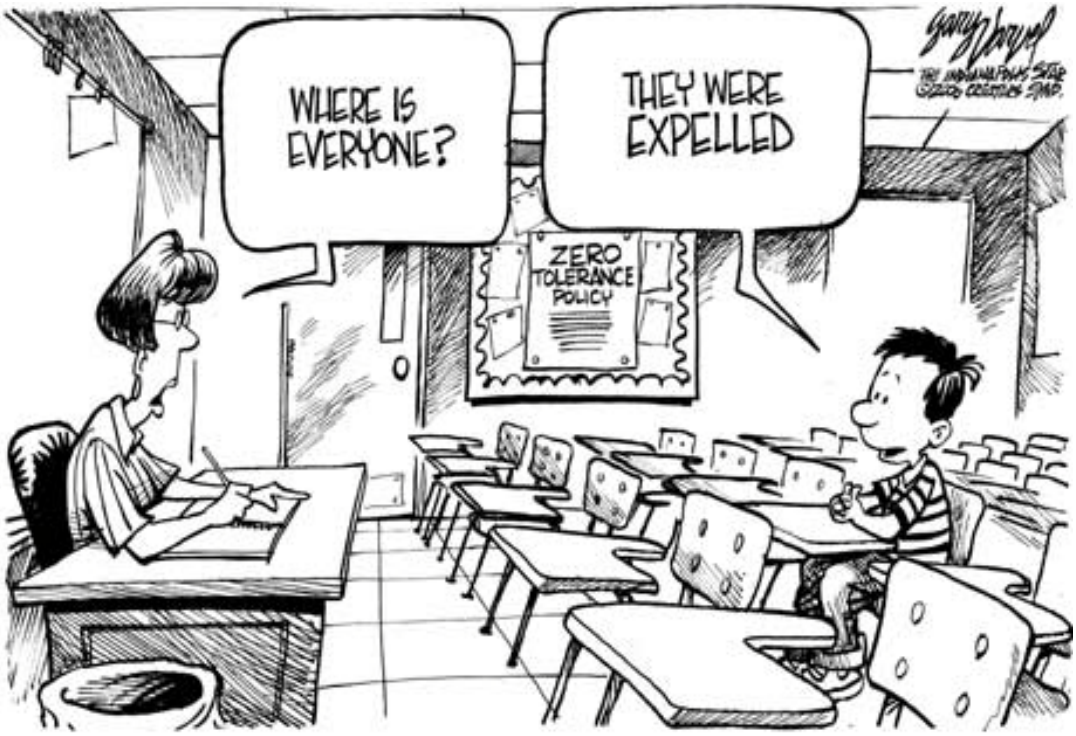

9.3. Een van die visse is baie ongelukkig. Wat dink die vis? (2)

[10]

TOTAAL AFDELING D: [40]

==========

GROOTTOTAAL: [100]